

## ของปลอมบังของจริง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของเก่าแก่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้หรือไม่ตรัสรู้ ธรรมนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมอันนั้น ธรรมอันที่มีอยู่อันนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงว่ามีอยู่โดยดั้งเดิม แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมนะ ที่จะตรัสรู้ธรรมได้ต้องเป็นสัมมาสัมพุทธะ มีแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้น

เราสาวกะ-สาวผู้ไฉนได้ฟังไง ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสไว้ดีแล้วให้พวกเราเดินตามไป เดินตามให้ถึงธรรม เราเข้าไม่ถึงธรรม เวลาเกิดขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้นมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะก็เหมือนกัน เกิดมามีหัวใจที่จะเข้าสู่ผัสสธรรมได้ แต่ก็เกิดที่ตัวพาเกิดนั้นปิดบังไว้

“ของปลอมบังของจริง” ไว้

ของปลอมคือความปกปิดหัวใจ บังหัวใจไว้ หัวใจนั้นถึงเข้าไม่ถึงธรรม ของปลอมที่บังอยู่ในหัวใจมีอยู่ทุกดวงใจ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดขึ้นมา ไม่มีกิเลสเกิดได้อย่างไร

อวิชชาพาเกิด จิตปฏิสนธิ จิตตัวที่พาเกิดมีกิเลสอยู่โดยดั้งเดิม แต่กิเลส คำว่า “กิเลส” กิเลสอยู่ที่บุญหรือบาป ถ้าทำบาปก็ไปในทางชั่ว ถ้าทำบุญกุศลขึ้นมา สร้างสถานะของใจขึ้นมา สร้างบุญบารมีจะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชาติสุดท้ายแต่ก็ยังมีกิเลสอยู่ กิเลสคือความปลอมปิดบังใจไว้ ปิดบังใจไว้ใจนั้นก็มาเกิด เกิดแล้วเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ

เจ้าชายสิทธัตถะ พ่อณะเลี้ยงประคบประหงมอย่างดีเลย ต้องการให้เป็นจักรพรรดิ สมบัติของการเป็นจักรพรรดิ ที่จะได้เป็นจักรพรรดิ เราปรารถนากันทั้งนั้นนะ พวกเราปรารถนาข้าวของ ปรารถนาสถานะ ปรารถนาทุกอย่างที่เป็นของปลอม มันเป็นของปลอมส่วนหนึ่ง เห็นไหม จริงโดยสมมุติ ถ้าเป็นกษัตริย์ก็เป็นจริงๆ แต่สมมุติคือชั่วคราว แปรสภาพแปรปรวน

เพราะเป็นกษัตริย์ เป็นจักรพรรดิในประวัติศาสตร์ก็มี ในพวกมหाराชาต่างๆ เขาก็ต้องตายไป เขาก็ต้องแปรสภาพไป มันเป็นของปลอมที่ปกปิดใจให้คิดให้ลุ่มหลงในสิ่งนั้น แต่เพราะการสร้างสมบุญญานิยามมา ถึงว่าไม่ปรารถนาสิ่งนั้น สลัดสิ่งนั้นทิ้งไป ของที่เป็นปลอมๆ สลัดทิ้งไป สลัดทิ้งออกไป แต่เราจะหาของปลอมๆ นั้นเพื่อสถานะอะไร

ทั้งๆ ที่ไม่มีศาสนานะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมานั้นศาสนายังไม่มี เป็นแต่ว่าเป็นลัทธิการเชื่อถือต่างๆ ไป จนถึงว่าสลัดสมบัติของจักรพรรดิ ไม่เอา ออกบวชคันคว้านะ เพื่อจะหาศาสนาธรรม ออกไปศึกษากับอาจารย์ดาบส นั่นก็เป็นอะไร? การทำความสงบของใจ สมบัติในใจ ทำสมาธิ ทำความสงบของใจ ใจนี้สงบเข้ามา

ถ้าเป็นเหตุ สมาบัติ สมาธิ ปัญญาเป็นเหตุให้ในการเข้าไปชำระกิเลสได้ แต่ถ้าเป็นสมาบัติ คือความสงบอยู่เฉยๆ เหตุนั้นก็ทำให้ผิดไปได้ เหตุนั้นไขว้เขวให้ออกไปข้างนอก ออกไปดูทางอื่น ไปรู้สิ่งต่างๆ ออกไป ถึงว่าก็ไม่ใช่ว่าทาง นั่นก็เป็นความปลอมอันหนึ่ง ปลอม ถ้าเป็นความปลอม ทำไมเราต้องทำความสงบกันถ้ามันเป็นความปลอม

สัมมาสมาธิก็มี ทำให้เป็นสัมมาสมาธิคือความถูกต้อง เป็นความถูกต้องนั้น “ศีล สมาธิ ปัญญา” ปัญญาเท่านั้นชำระกิเลส สมาธิชำระกิเลสไม่ได้ สมาธินี้เป็นพลังงานอันหนึ่ง แต่พอไปศึกษานี้เป็นเหตุ ถ้าหักเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิก็ถูกต้อง แต่เพราะขณะนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรม ธรรมนี้มีอยู่โดยดั้งเดิม แต่ไม่มีผู้เข้าไปค้นคว้า

“มหาบุรุษ” มหาบุรุษที่จะเข้าไปค้นคว้าเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าไปตรัสรู้ธรรมนั่นเอง ต้องตรัสรู้ธรรมได้เองถึงต้องออกมาเริ่มภาวนา “อานาปานสติ” ทำอานาปานสติเพื่อทำความสงบของใจ ใจนั้นจะเข้าไปค้นคว้าหาความเป็นจริงที่ตัวเองต้องหลัก ค้นคว้าเอาจากความที่ว่างของปลอมๆ ปิดบังใจอยู่นั่นนะ พอเวกความปลอมนั้นออก สิ่งที่เป็นความปลอมๆ ปกคลุมใจนั้นออก สลัดทิ้งออกไปมันก็เป็นความจริงล้วนๆ เป็นความจริงสุดส่วนที่มีอยู่โดยดั้งเดิม

ถึงว่า หัวใจเท่านั้นเป็นผู้ที่สัมผัสธรรม หัวใจนะ ไม่มีสิ่งใดเลยที่จะสัมผัสธรรมได้ ธรรมที่ จดจาริกอยู่ก็เป็นสิ่งที่จดจาริกอยู่ ตัวหนังสือเขาไม่รู้เรื่อง เขาไม่มีความรู้เรื่อง เขาไม่รู้สิ่งใดๆ เลย แต่มนุษย์เข้าไปศึกษา เข้าไปในตำรับตำรานั้น จะเข้าไปซึ่งใจมาก จะอุทานออกมาจากหัวใจ ทำไม พระพุทธเจ้าสอนละเอียดอ่อนขนาดนั้น นี่แค่เราไปศึกษานะ เราเข้าไปศึกษาแล้วปฏิบัติเข้ามา มัน ต้องปฏิบัติเข้ามาถึงใจของเรา

มันเป็นความปลอม ปลอมเพราะมันบังหัวใจของเรา เราไปศึกษามาขนาดไหน เราก็เข้าใจ ไม่ได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามพระสารีบุตร      พระสารีบุตรนี้เป็นพระอรหันต์ เหมือนกันนะ

“สารีบุตร เธอเอาอะไรเป็นเครื่องอยู่?”

ขนาดพระสารีบุตรนี้เป็นพระอรหันต์นะ เอาอะไรเป็นเครื่องอยู่

พระสารีบุตรบอกว่า “เอาความว่างเป็นเครื่องอยู่”

เอาความว่างเป็นเครื่องอยู่ แล้วเราคนที่มีความปลอมๆ อยู่นี่เอาอะไรเป็นเครื่องอยู่ เราเอา อะไรเป็นเครื่องอยู่

ของที่เป็นความสะอาดนะเหมือนกับฝนตก ฝนบริสุทธิ์ตกมา จนน้ำขังขึ้นมา แล้วน้ำฝน นั้นตกเป็นจุดเป็นต่อมขึ้นมา แล้วมันก็แตกสลายไปเป็นธรรมดา พระสารีบุตรเอาความว่างเป็น เครื่องอยู่ เพราะฝนนั้นเป็นฝนที่ว่าเป็นฝนที่สะอาด เพราะเป็นธรรมชาติ ฝนที่เป็นธรรมชาติโดย ปกติตกลงมา มันเป็นธรรมชาติที่ว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่โดยธรรมชาติที่แปรสภาพไป หมุนเวียนไป เพราะชั้นนี้มันสะอาดแล้ว มันหมุนไป มันก็เลยเอานี้เป็นเครื่องอยู่

แต่พวกเราหัวใจสกปรก เวลาฝนมันตกก็เหมือนฝนกรด ฝนกรดตกลงมาก็ตกไปในน้ำจืด หมู มันมีแต่กลิ่นเหม็น มีแต่ความเร่าร้อนของใจ ตัวฝนนั้นมันไม่บริสุทธิ์ ตัวฝนนั้นคือตัวหัวใจ หัวใจของเราเหมือนฝนกรด มันตกเข้ามาก็ตกมาในหัวใจของเรา อารมณ์มันเกิดขึ้นมา เวลาตก

ขึ้นมา อารมณ์มันเกิดขึ้นมา เหมือนกลืน กลืนที่มันกระจายออกไป เราก็มีอารมณ์ไปตามสิ่งนั้น นี่ หัวใจมันปลอม

ถ้าหัวใจมันจริง มันต้องจริงแบบขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ถามพระสารีบุตร “เอาอะไรเป็นเครื่องอยู่?” สิ่งที่เป็นเครื่องอยู่เพราะพระสารีบุตรนี้เป็นพระอรหันต์ มีชีวิตอยู่นะ เป็นพระอรหันต์อยู่ก็มีความคิดเหมือนกัน มีความคิดเพราะชั้นมันต้องเป็นไปโดยธรรมชาติของมัน ความคิดมันเกิดดับโดยธรรมชาติของมัน ธรรมชาติเกิดดับแต่ธรรมชาติเกิดดับที่บริสุทธิ์

ธรรมชาติเกิดดับของเรามันไม่บริสุทธิ์ มันไม่บริสุทธิ์เพราะอะไร เพราะ อวิชชาปกคลุม สงขาร ปกคลุมหัวใจของเราอยู่ หัวใจของเราโดนปกคลุมไปด้วยสิ่งที่ว่าเราไม่รู้เรื่องสิ่งใดเลย ความปลอมๆ นั้นปิดบังหัวใจเราทั้งหมดเลย มันถึงบังของจริงเอาไว้ ทั้งๆ ที่ของจริงก็อยู่ในหัวใจเรา แต่เพราะโดนพญามารนี้ปกคลุมไว้ มันถึงน่าสลดสังเวช

สลดสังเวชที่ว่าเราเกิดมาเรามีอำนาจาสนา เพราะเกิดมาในท่ามกลางพระพุทธศาสนา ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ให้เราก้าวเดินเข้าไปถึงธรรมอันนั้นได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีดำรับตำรา คนขึ้นอกก็บอกด้วยเหตุ ที่ว่านั่นนะ ยังชี้ออกไปข้างนอกที่ไม่เข้าหาหลักธรรม แต่ปัจจุบันนี้เราเกิดท่ามกลางในศาสนาพุทธ

ตอนที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานนะ “อานนท์ เธอบอกเขาว่าอามิสบูชา เวลามาบูชาพระพุทธเจ้าด้วยดอกไม้ธูปเทียน อานนท์บอกเขาว่า ให้ปฏิบัติบูชา ปฏิบัติบูชา”

พระพุทธเจ้าต้องการสิ่งนั้น เพราะการปฏิบัติบูชามันเข้าถึงหัวใจ เพราะหัวใจอยากจะประพฤติปฏิบัติ มันอยากจะเวกสิ่งที่เป็นความจอมปลอมในใจของเราออก ถ้ามันเวกสิ่งที่เป็นความจอมปลอมในหัวใจของเราออก เราก็จะมีความสุขขึ้นมาเป็นชั้นๆ เข้าไป จะมีความสุขของเราเป็นชั้นๆ เข้าไป

แต่ปัจจุบันนี้ในหัวใจของเรา เราจะสุขจะทุกข์ขนาดไหนมันเป็นความเห็นของเรา ฝนกรด มันเป็นฝนกรดวันยังค่ำ เพราะมันเป็นอยู่ที่ในหัวใจของเรา พญามารคลุมใจของเราอยู่ ความคิดออกมามันต้องมีสิ่งอะไรเจือปนออกมาในจิตได้สำนึกของเราต้องคิดเข้าข้างตัวเอง

ถึงว่า เป็นคณหาอุปาทาน อุปาทานที่เราไม่เข้าใจ เราไม่รู้ เราว่าเราทำดี เราคิดดี เพราะเราไม่รู้

เราเกิดมาในศาสนาพุทธ เราจะใช้ประโยชน์จากศาสนาขนาดไหน ถ้าเราใช้ศาสนา คนที่ฉลาด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาให้ปฏิบัติบูชา เราทำอะไร เราเกิดมา ในนี้ว่า ศาสนธรรมเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด แล้วเราจะได้ประโยชน์จากศาสนาธรรมแค่ไหน

“วงรอบ” ชาวพุทธของเราว่าเป็นชาวพุทธ พุทธที่ทะเบียนบ้าน เขาก็อยู่รอบนอก พุทธที่ทะเบียนบ้านไม่รู้เหนือรู้ใต้เลยว่าศาสนาคืออะไร ว่าศาสนาสอนเรื่องอะไรก็ไม่รู้ หัวใจศาสนาคืออะไรก็ไม่รู้ ไม่รู้ทั้งนั้น แต่ว่าเป็นชาวพุทธ นี่วงรอบของศาสนา

แล้วก็เข้ามาใกล้ศาสนาเข้ามา ทำบุญกุศลเราก็ทำบุญทำกุศลกัน เริ่มเชื่อในศาสนา ศาสนาสอนบอกว่าทำบุญได้บุญ ทำบาปได้บาป บุญคืออะไร? บุญคือสิ่งที่ว่าเราทำจากเริ่มต้นเราไม่รู้ พอใจมันศรัทธาขึ้นมามันก็อยากทำบุญ ถ้าอยากทำบุญทำกับที่ไหน

ศาสนาพุทธประเสริฐอีกชั้นหนึ่งประเสริฐตรงนี้ ในศาสนาพุทธนี้มีภิกษุสงฆ์ มีที่ให้ทำบุญได้ ในลัทธิศาสนาต่างๆ เขาว่าทำเป็นบุญของเขา เขาไม่มีพระสงฆ์ ไม่มีเนื่อนาบุญของโลก เขาสะละออกไปเขาก็สะละออกไปเป็นทาน แต่ในศาสนาพุทธเรานี้ว่าเป็นบุญ สะละทานนั้นเป็นบุญ สะละทานออกไป เราให้ทานออกไป แต่เป็นบุญเพราะเนื่อนาบุญของโลกได้รับเข้าไป เนื่อนาบุญของโลกรับไทยทานของเราเข้าไป อันนั้นเป็นอามิสทาน

เราทำบุญใกล้เข้ามา นี่เป็นอามิส แล้วพอเป็นอามิส พอที่ว่าเราคิดในอามิสนั้น เราคิดนะ เราศึกษาพระไตรปิฎกมา ทำบุญอย่างนั้นแล้วจะได้บุญอย่างนั้น ทำบุญ... พระที่ว่าเคยถวายยา พระพุทธเจ้า พระอะไรที่ว่าตั้งแต่เกิดมาไม่เคยรู้จักเจ็บรู้จักปวดเลย ไม่รู้จักความเจ็บ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เพราะบุญกุศลนั้นส่งมา

แต่บุญกุศลนั้นส่งมาเป็นภพเป็นชาติ ข้ามภพข้ามชาติมานะ เกิดตาย เกิดตายมาเป็นภพภักติ ชาติ แล้วเกิดมาในร่างกายของเรา สังเกตไหมบุญกุศลเวลาเป็นมา เรื่องกรรม ให้คนๆ นั้นเจ็บไข้ได้ป่วยออกๆ แอดๆ คนๆ นั้นเกิดมาแข็งแรง คนๆ นั้นเกิดมามีอำนาจวาสนา ทำมาด้วยกันบางคน ประสบความสำเร็จ ไม่ประสบความสำเร็จ นี่มันเป็นผลของกรรม ผลของการกระทำของเรา

จังหวะและโอกาสนี้คือวาสนา โอกาสที่เปิดออกให้กับผู้คนที่ทำแล้วประสบความสำเร็จ มันจะเป็นไปได้ แต่ว่าโอกาสมันยังไม่เปิด โอกาสไม่เปิดแล้วมันยังไม่ให้ผล ถ้าไม่ให้ผล ทำไมเราอยากประพฤติปฏิบัติ ทำไมเราเชื่อถึงศาสนา

แค่เราเชื่อศาสนา ศรัทธาความเชื่ออันนี้คือวาสนาแล้วนะ

ในศาสนาพุทธสอนว่า ศรัทธาความเชื่อนี้เป็นทรัพย์ประเสริฐที่สุดของมนุษย์เรา มนุษย์มีความศรัทธาเหมือนห้วงจักร รถจักรที่มันวิ่งอยู่ มันไปเพราะห้วงขบวน ห้วงขบวนเท่านั้นมันชักลากทั้งขบวนนั้นไปเลย ความศรัทธาอยู่ในหัวใจของเรา มันชักลากร่างกายของเราเข้ามาทำบุญกุศล ถ้าไม่มีความศรัทธา ไม่มีความริเริ่มคิดจะเบี่ยงหันหน้าเข้ามาในเรื่องของศาสนาเลย แต่เพราะมีความศรัทธา ความศรัทธาจึงเข้ามา

ทาน แล้วก็ว่าทานแล้วอะไร มีศีล รับศีลรับพร รับศีลแล้วก็ภาวนา ทาน ศีล ภาวนาให้เกิดปัญญา มันก็เข้ามา ชิดเข้ามา ชิดเข้ามา เราได้เข้าถึงศาสนธรรม เข้าไปใกล้เข้าไป ใกล้เข้าไป ใกล้ไปตรงไหน? ใกล้ลงไปตรงหัวใจ

ถ้าหัวใจ เห็นไหม หัวใจนี้ถึงว่าโดนปกปิดไว้ หัวใจนี้เป็นความโดนอวิชชา โดนความทุกข์ปกปิดไว้ เราถึงได้ทุกข์ได้ยาก ถ้ามีการประพฤติปฏิบัติ มันก็จะมาเวกตรงหัวใจนี้ ถ้าเวกหัวใจนี้ใช้อะไรเวก มันก็ต้องใช้ เริ่มทำความสงบจากใจดวงนั้น

ฝนเป็นฝนกรด จะทำให้ฝนสะอาดนี้ทำได้ ฝนกรดในธรรมชาติมันทำให้สะอาดไม่ได้ แต่ฝนของหัวใจทำความสะอาดได้ ถ้าทำความสะอาดให้เป็นความสะอาดที่ตกออกมาเป็นจุดเป็นต่อมาแล้วโดยธรรมชาติของมัน มันทำได้โดยแน่นอน เพราะหัวใจมี เน้นคำว่า “หัวใจ” หัวใจเป็นผู้สัมผัสธรรม ทุกข์อยู่ที่ใจ ความสัมผัสทุกข์ก็ทุกข์ นี่เป็นผู้สัมผัส

การกระทำสิ่งต่างๆ คิดขึ้นมาจะทำอะไรก็ได้แล้วแต่ ร่างกายไปทำออกไปเป็นการกระทำ ทำแล้วย้อนกลับมาให้เป็นผลนะ เป็นผลถึงที่ใจ ใจดวงนี้เป็นคนริเริ่ม ริเริ่มมาเป็นกายกรรม กายกรรมนี้หยาบๆ นี่ก็เหมือนกัน เราประพฤติปฏิบัติ เราเอาหัวใจกับเอากายมาด้วย ร่างกายนะเวลาเราว่าอยากให้มันเป็นไปตามของเรา มันไม่เป็นไปตามความเป็นจริงหรอก เราให้ร่างกายสั่ง

ให้เป็นตามที่เราพอใจไม่ได้ แต่ขณะที่เรามาประพฤติปฏิบัติ เรานั่งเข้าที่บำเพ็ญ เราขัดสมาธิ มันจะบังคับให้ร่างกายนี้สงบได้ง่ายๆ เลย แต่ทำไมหัวใจมันเอาไว้มันอยู่ล่ะ

ร่างกายที่ว่าเราเอาไว้มันอยู่ เอาไว้อย่างยาก เวลาใจมันคิดให้นั่งสมาธิ นั่งได้เลย อยู่ในบังคับ เราได้ ในบังคับขนาดที่มันเป็นไป แปรสภาพไป เราบังคับไม่ได้เพราะมันเป็นสมมุติ มันเป็นความปลอม ปลอมชั่วคราวที่เราจะใช้ขึ้นมา แล้วในหัวใจของเรา เราว่าเป็นของเรา เราคิด ความคิดเราจะซ่อนเร้นไว้ ความคิดของเราเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนั้น แล้วมันเป็นจริงไหม? มันไม่จริงเลย

มันไม่จริงเพราะอะไร เพราะเราเอาใจของเราอยู่ไว้มันไม่ได้เลย ใจของเราจะไม่อยู่กับเราเลย มันจะคิดไปฟุ้งซ่านไปเรื่อยเปื่อย แล้วแต่เหตุปัจจัยมันจะเป็นไป เราเริ่มทำความสงบ พอเราเริ่มทำความสงบ จะทำใจให้สงบขึ้นมา ต้องมีทำความสงบขึ้นมา เพื่อจะเข้าไปหาจุดลึ่งที่ว่าเราจะแก้ไข

ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกไปเรียนกับอาฬารดาบส ไปเรียนฉานสมาบัติ ได้สมาบัติ ๘ จนอาฬารดาบส อุทกดาบสบอกว่าให้อยู่ช่วยสอนเพราะว่าเขายืนยันว่าสิ้นสุดวิชาการของเขาแล้ว ได้สมาบัติ ๘ สิ้นสุดวิชาการ ถ้าทำอย่างไรก็ได้เท่านั้น

แต่เขาไม่ได้ประโยชน์เพราะเขาไม่ได้ยกขึ้นวิปัสสนา

ใจของเราเหมือนกัน ถ้าเราไม่มีพื้นฐานทำความสงบของใจเข้ามา เราจะเอาอะไรไปทำอะไร เราจะเอาสิ่งไหนไปแก้กิเลส มันก็เป็นความคาด มันก็เป็นความหมาย ความคาดความหมายของเรา เราคาดเราหมายไป ว่าเราทำความสงบของใจเข้ามา มันเป็นเรื่องอารมณ์นะ สัตถุอารมณ์คือความคิดของเรา ว่าเรียนศาสนา เราเรียนตามความเป็นจริง เขาว่าตามศาสนาพุทธเราสอนว่าให้ว่างให้ปล่อยวาง ให้เราปล่อยวางนะ เราก็ว่าเราก็ปล่อยวางกันแล้ว ปล่อยวางกันแล้ว

เอาอะไรไปปล่อยวาง ปล่อยวางอะไร มันไม่มีอะไรจับต้องที่จะไปปล่อยวางอะไรนะ พิจารณาไปแล้วปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา มันปล่อยวางตรงไหน มันไม่เหตุไม่มีผล มันไม่สามารถจับต้องตัวที่ว่าจะเอาไปแก้ไขตรงไหน เราจะรักษาโรค เราต้องเข้าไปถึงเชื้อโรค เราถึงต้องวิเคราะห์ว่าโรคนั้นคือโรคอะไร เราถึงจะเข้าไปได้

เราปล่อยวางตามความคิดของเรา มันเป็นความคิดของเรา มันถึงว่าเป็นความปลอม สิ่งที่เป็นความปลอม ความคิดของเรามันโดนพญามารควบคุมเอาไว้แล้ว คิดออกมาพญามารอยู่หลัง

ความคิดนั้น ความคิดอันนั้นว่าเป็นเรา เราคิดออกไป สิ่งที่เราคิดออกมาริเริ่มนี้ก็เป็นความปลอม ออกมาเป็นสิ่งที่ตอบสนองกลับมาที่เป็นความว่างก็เป็นความว่างปลอม ว่างอย่างนั้นมันว่าง เพราะว่ามันประสบความคิดพอใจของเราถึงเป็นความว่าง อันนี้เราจะเข้าถึงศาสนาความว่าง

ความว่างจริงๆ เหมือนกับพระสารีบุตร ที่ว่า

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา”

เพราะว่าพระสารีบุตรออกมาบวช หลานไม่พอใจมาก ตามหาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วต่อว่า ต่อว่าไม่ชอบสิ่งใดๆ เลย คือว่าเขาบอกว่าเขาไม่พอใจสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น คือว่าเขาจะบอกว่าเขาไม่พอใจว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเอาพระสารีบุตรออกมาบวช องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับกับหลานของพระสารีบุตรนะ

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นนะ ที่ว่าไม่พอใจสิ่งต่างๆ เขาไม่พอใจสิ่งต่างๆ เขาไม่พอใจอะไรเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ถ้าไม่พอใจ เธอต้องไม่พอใจความที่เธอไม่พอใจนั้น ด้วย อารมณ์ที่ไม่พอใจนั้นก็เป็นวัตถุอันหนึ่งที่ว่าไม่พอใจ”

เราไม่พอใจสิ่งต่างๆ ทั้งหมดเลย แต่ในหัวใจของเราเราพอใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถึงว่า “ถ้าไม่พอใจสิ่งต่างๆ ต้องไม่พอใจสิ่งที่คิดไม่พอใจเขาด้วย ในหัวใจที่คิดไม่พอใจเขามันก็เป็นสิ่งหนึ่งที่คิดไม่พอใจเขา”

พระสารีบุตรพดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ข้างหลัง พัดอยู่อย่างนี้ เพราะว่าปัญญามันหมุนอยู่ สิ่งนั้นสะเทือนปั๊บ พระสารีบุตรเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเพราะธรรมประโยคนี้นะ ประโยคว่า “ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจสิ่งที่เธอไม่พอใจนั้นด้วย”

ทั้งๆ ที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์อยู่กับหลานนะ นี่ปัญญา

ปัญญาของผู้ที่ใคร่ครวญ ปัญญาของผู้ที่ก้าวเดินออกไปแล้ว สิ่งใดๆ กระทบเข้ามามันจะเป็นประโยชน์ทันที เพราะก้าวเดินออกมา กำลังวิปัสสนาอยู่ แต่ปัญญาของเรา เราคิดของเราเอง เราไม่มีสิ่งใดกระทบ สิ่งทีกระทบนี้มันเหมือนกับจิตนี้พร้อมที่ควรแก่การงาน แล้วกำลังใคร่ครวญ

กำลังใคร่ตรองหาเหตุที่จะทำงานเข้าไป พอถึงตรงนั้นปั๊บมันจะปล่อยวางโดยธรรมชาติอันนั้น ธรรมอันนั้นถึงเป็นธรรมเป็นจริง พอธรรมตรงนั้นเป็นธรรมความเป็นจริง ใจดวงนั้นก็ประเสริฐ ของจริงอยู่กับใจดวงที่ประเสริฐนั้น

แล้วใจของเราก็มี ใจของเราหมกมุ่นอยู่ในใจของเรา แล้วเราก็หมกมุ่นอยู่กับใจของเรา แล้วเราก็คิดของเราเอง วิตกวิจารณ์ของเราเอง พอวิตกวิจารณ์ของเราเอง มันเป็นวิตกวิจารณ์ มันเป็น อามิส คำว่า “เป็นอามิส” มันเป็นการคาดการหมาย มันไม่เป็นตามความเป็นจริง ปฏิบัติบูชามัน ต้องเริ่มต้นเป็นปัจจุบัน ไม่ใช่ว่าคาดหมายว่าสิ่งนั้นถวายเป็นสิ่งนั้นให้เพื่อ... เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการประพฤติปฏิบัติ ทานให้ผลได้ ทานให้ผลมาเป็นอย่างนั้นจริงๆ เป็นอย่างนั้น

แต่การให้ผล ในเมื่อกุศลและอกุศล ทุกดวงใจนะ ทุกดวงใจที่เกิดที่ตายนี้เคยสร้างบุญกุศล และสร้างบาปมาทุกดวงใจ ไม่มีดวงใจไหนเลยสร้างแต่คุณงามความดีหรือว่าสร้างแต่สิ่งที่เป็น บำปอกุศล จะมีสูงมีต่ำมา เพราะว่าบางโอกาสเราไม่สามารถยับยั้งกิเลสของเราได้ กิเลสของเรา มันผจญเข้ากับสิ่งๆ หน้า เราหลบไม่ได้ เราแพ้กับพญามาร เราเคยทำความผิดความถูกมา แม้แต่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปรารณาพุทธภูมิมา สร้างบารมีมาก็เป็นไป จิตทุกดวงต้อง หมุนเวียนไป

ทีนี้หมุนเวียนไป พอหมุนเวียนไปมันก็มีสิ่งที่เป็นกรรม เป็นอกุศลอยู่ในหัวใจ มันจะให้ผล อย่างไรละ สิ่งที่เราทำแล้วสิ่งที่เป็นอกุศลอยู่ในหัวใจของเรา แต่เราต้องการเป็นปัจจุบันนี้ไง เรา ต้องการว่าบุญที่เราสร้างไปต้องให้เป็นปัจจุบันนี้ บุญปัจจุบันนี้ต้องส่งเสริมเราในปัจจุบันนี้ รคน้ำ ดันไม้นะ ปลุกผลดันไม้ เรารคน้ำที่โคน มันจะออกที่ปลาย ผลไม้จะออกที่ต้น ไม่ออกอยู่ที่โคน นั้น แต่หน้าทีของเราเรารคน้ำอยู่ที่โคน

นี่ก็เหมือนกัน หน้าทีของเราต้องควบคุมใจของเรา หน้าทีของเราต้องรักษาใจของเรา หน้าทีของเราจะไปเอาสิ่งที่ว่าบังคับให้ผลไม้ออกมาโดยที่เราต้องการให้ได้ดังใจเรา มันเป็นไปได้หรือไม่หรือ มันเป็นไปไม่ได้ หน้าทีของเราต้องรดน้ำพรวนดิน หน้าทีของเราต้องรักษาใจของเรา แล้วผลจากการประพฤติปฏิบัติมันจะเกิดขึ้นโดยตามความเป็นจริง ต้องจริงด้วยนะ ต้องเป็นสัมมา มรรคนี่ต้องก้าวเดินไปตามความเป็นจริง

ปัญญาที่ว่าเราคิดว่าเรามีปัญญากันอยู่นี้ มันเป็นสุตมยปัญญา สุตมยปัญญาคือการศึกษา  
 ธรรมะ การศึกษาธรรมะแต่หัวใจเป็นฝนกรด มันศึกษาเข้ามามันก็คิดอยากจะเอาไปทางลัด เอาไป  
 ให้สะดวกสบาย มันคิดเอาทางลัดจะเอาเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ตัวมันไม่เป็นธรรมหรอก ในเมื่อ  
 ศึกษาธรรมเข้ามา ศึกษาแล้วมีความเข้าใจ อันนั้นเป็นสัญญา

แล้วสัญญาก็เป็นสัญญาอารมณ์ สัญญาอารมณ์นี้เป็นเปลือกของใจไม่ใช่ใจ สิ่งนี้แก้ไขใจ  
 ไม่ได้ ถึงต้องทำความสงบจากตรงนี้เข้ามา จากความทะลุสัญญาอารมณ์เข้าไปถึงจะเป็นความสงบ  
 ได้ ขั้น ๕ หมุนไป สัญญามันอยู่ในขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สัญญาอารมณ์อัน  
 นั้นมันเกิดในหัวใจ แล้วพญามารควบคุมให้อยู่

เราศึกษาธรรม ทั้งๆ ที่เรามีวาสนานะ เราซุบมือเปิบ ซุบมือแล้วเปิบเลย เพราะธรรมนี้มีอยู่  
 แล้ว เหมือนสำรับกับข้าวสดๆ ร้อนๆ ตักเข้าปากก็ได้ลิ้มรสอาหารนั้น แต่ตักเข้าปากไม่ได้ เพราะ  
 มันไม่เข้าใจ ตักอาหารนั้น ศึกษาอาหารนั้นแล้วก็ยังเอาอาหารนั้นใส่ปากตัวเองไม่ได้ มีโอกาส  
 ขนาดนี้แล้วยังไม่พยายามทำใจของเราให้มันควรแก่การงาน

การศึกษามันมานะ ศึกษามาแล้ววางไว้ ต้องวางไว้ก่อน ถ้าไม่วางไว้มันเป็นสัญญาอารมณ์  
 สิ่งนั้นจะไปปั่นป่วนใจให้หัวใจหมุนไปตลอดเวลา หัวใจจะหมุนออกไปตลอดเวลา ความคิดมัน  
 จะวางไม่ได้ ถึงต้องมีคาบปรกกรรม ทำใจของเราให้สงบก่อน

คนเราเหนื่อยยากมาก ไม่มีพลังงานเลย จะทำงานไปได้อย่างไร คนจะทำงาน พักขึ้น  
 มาแล้วสดชื่น คนนั้นจะทำงานได้ประโยชน์มาก หัวใจของเราเหนื่อยล้ามากนะ หัวใจของเรา  
 เพราะว่ามันคิดมันเครียดอยู่ในหัวใจของเรา มันเหนื่อยล้ามาตลอด แล้วมันก็เอาสิ่งนั้นไปสนใจเข้า  
 ไป เครียดต่อเครียด ความเครียดนั้นกับความเครียดนั้นสุมเข้าไปสุมกันเข้าไป แล้วหัวใจดวงนั้นก็  
 โดนทับถมอยู่อย่างนั้น จะทำงานอะไร เองงานอะไรไปให้ทำ เพราะหัวใจตัวเองก็จะเลี้ยงตัวเองไม่  
 รอดอยู่แล้ว ถึงต้องมีสมถกรรมฐาน

สมถะ ความสงบของใจ พยายามทำใจของเราให้สงบเข้ามา ทำใจของเราสงบเข้ามา อันนี้  
 จะเข้าไปแก้สิ่งที่เป็นความปลอมๆ ในใจ

สิ่งที่เป็นปลอมๆ ช้างนอกนะ มันเอาไว้ข้างนอก เอาไว้ข้างนอกเราก็ไปติด พอเราเข้าศึกษา ธรรมะมันจะหย่อนเข้ามา หย่อนเข้ามาคือความคิดมันจะปล่อยวางเข้ามา สิ่งใดๆ ในโลกนี้มันต้องแตกสลายไปเป็นธรรมดา ไม่ใช่เฉพาะสิ่งใดๆ ในโลกนี้นะ แม้แต่ร่างกายของเราก็ต้องแตกสลายไปธรรมดา เราต้องตายแน่นอน คนเกิดมาต้องตายทั้งหมดเลย มันถึงเป็นความปลอม เป็นสมมุติ สัจจะ มันจริงชั่วคราว

จะว่าปลอมไม่ได้ ถ้าว่าปลอมทั้งหมด คำว่า “ปลอม” นี่มันสอนใจ คำว่า “ปลอมๆ” เอามา สอนใจว่าสิ่งนั้นเป็นของชั่วคราว เป็นสมมุติสัจจะที่จะต้องแปรสภาพไปโดยเป็นธรรมดา แล้ว หัวใจดวงนี้มันไม่แปรสภาพไปโดยธรรมดา เพราะมันต้องเกิดตาย เกิดตาย มันเป็นความจริง อันหนึ่ง มันถึงเข้ากับสัจจะความจริงว่าวิมุตติสุขมันเข้าถึงความวิมุตติพ้นทุกข์ไปได้ มันถึงเข้ากับ อันนั้นได้

สิ่งที่โดนความปลอมปกคลุมอยู่แล้วหมุนเวียนไปไม่มีวันที่สิ้นสุด เพราะมันโดนความปลอมปกปิดไว้เฉยๆ ถ้าเมื่อไหร่เราเพิกความปลอมนั้นออก หัวใจนั้นจะเป็นความจริง เป็นหัวใจจริงๆ สะอาดบริสุทธิ์จริงๆ ประเสริฐจริงๆ มันมีอยู่ในหัวใจของเราอยู่แล้ว เราถึงว่าปล่อยวางสิ่งนอกเข้ามา ปล่อยวางสิ่งนอกเข้ามา สิ่งนั้นหายบ่นะ

สิ่งที่ของหายบ่นๆ เราก็มองยังปล่อยวาง เรายังปล่อยวางแทบไม่ได้เลย แล้วเราพยายามปล่อยวางเข้ามา ถ้าจะปล่อยวางได้ คำว่า “ปล่อยวางเข้ามา” หมายถึงว่าทำความเข้าใจได้ ถ้าใจของเราสงบเข้ามา มันจะเห็นความว่าจิตนี้มันเคยคิดอยู่ ความคิดนั้นมันกวนใจ กวนหัวใจนี้ให้หมุนออกมา

ถ้าความสงบเข้าไป พอความสงบเข้าไป เห็นสิ่งนั้นเข้าไป ถึงบอกสิ่งนั้นจะเห็นโทษ ถ้าคนเข้าไปประสบตามความเป็นจริงจะเห็นโทษ แล้วปล่อยวางสิ่งนั้นด้วยเพราะเห็นโทษ เหมือนกับเราว่าเราจับงูอยู่ เราเข้าใจว่าปลา เราจับงูอยู่ เข้าใจว่าปลา ดีใจว่าได้ปลามา แต่ถ้าเราเห็นว่าเป็นงู งู นั้นมันจะกัดเรา เราจะสลัดทันทีเลย

หัวใจที่ประสบการณ์ตรงที่วิปัสสนาเข้าไปก็ต้องเป็นแบบนั้น แต่เพราะเราไม่รู้ว่าอารมณ์ที่เราคิดอยู่นี้ ความทุกข์ในหัวใจอยู่นี้มันเป็นงูพิษกัดหัวใจ สิ่งที่เป็นงูพิษกัดหัวใจ เราไม่เข้าใจ เราเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นคุณกับเรา เราเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นคุณ

ทำไมเราถึงไม่เข้าใจล่ะ? เพราะเราไม่รู้

ไม่รู้คืออะไร? ไม่รู้คืออวิชชา

อวิชชาคืออะไร? อวิชชาคือพญามารที่มันอยู่ในหัวใจของเรา

นี่มันเป็นความปลอมมาตลอดเลย มันเป็นความปลอมมาอย่างนี้ แล้วธรรมะล่ะ

ธรรมฝ่ายเหตุนะ เราต้องสร้างเหตุขึ้นมา ถ้าเราไม่มีธรรมฝ่ายเหตุ เราจะเอาอะไรไปชำระใจ ใจนี้เป็นอารมณ์ เวลาคิดขึ้นมามันก็มีตัวตน เวลามันไม่คิดขึ้นมามันอยู่ที่ไหน เพราะเราหาใจของเราไม่พบ เราหาใจของเราไม่ได้ เราเลยไม่มีสถานที่ทำงาน จะไปวิปัสสนากันตรงไหน วิปัสสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านเสด็จปรินิพพานไปแล้ว นั่นเป็นผลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

หัวใจดวงไหนก็ต้องหัวใจดวงนั้นแก้ไขหัวใจดวงนั่นเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทางให้เท่านั้น มันถึงต้องทำความสงบของหัวใจเข้ามา มันถึงจะมีที่ทำงาน

ถึงที่ทำงาน ถ้าได้ที่ทำงานขึ้นมา นี่ความสงบเข้ามา มันมีความสุขจากพื้นๆ ขึ้นมาเลย

คำว่า “ปล่อยวาง ปล่อยวาง” เราว่าปล่อยวางอยู่แล้วตั้งแต่เราคิดเริ่มแรก เราปล่อยวางแล้วว่าง เราพอใจ แต่พอจิตมันสงบขึ้นมา มันจะแปลกประหลาด มันจะมีความร่มเย็นในหัวใจ หัวใจนี้จะร่มเย็นเข้ามานะ มันจะเย็น มันจะเย็นวาบเข้ามา วาบเข้ามา นี่มีความสุข ความสงบนี้ ๑ พร้อมกับความสุขที่เกิดขึ้นในใจ

จากที่ว่าแบกสัมภาระไว้เต็มหัวใจ ในหลักธรรมว่านะ ตื่นขึ้นมาก็แบกก้อนหินไว้ก้อนหนึ่งเดินไปไหนก็แบกไปตลอดเวลา เวลาเข้าไปนอนก็เอาก้อนหินทับหัวอกไว้ นี่ความคิดในหัวใจมันไม่เคยออกไปจากใจเลย แล้ววันหนึ่งเราทำความสงบเข้าไป มันสลัดสิ่งนั้นออกทั้งหมด เราแบกภาระไว้เต็มหัวใจแล้วเราสลัดภาระนั้นออก นั่นคือความสงบ ความสงบจะเป็นอย่างนั้น

ถ้าความสงบ ความทิ้งภาระอันนั้นเป็นความสุขใจ แล้วจิตนี้สงบเข้ามา จิตสงบเข้ามา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสอน สอนสมถกรรมฐานและกัมมัฏฐานกรรมฐาน

พอมีความสุขมีความสุข สงบ ถ้าผู้ที่ไม่เคยเห็น ไม่เคยสัมผัส มันจะแว้งแว้งกับสิ่งนั้นมาก แล้วจะพอใจกับสิ่งนั้น แล้วจะทำสิ่งนั้นไม่ได้อีก ทำความสงบของใจเข้ามา ใจต้องสงบเข้ามาบ่อยครั้ง เข้า บ่อยครั้งเข้า ถึงจิตตั้งมั่น

“เวท” เวทที่เราทำให้ตั้งมั่น เวทที่ตั้งมั่น การแสดงบนการต่อสู้หรือการกีฬาบนเวทนั้นมันก็เป็นไปโดยสมบูรณ์ ถ้าเวทนั้นอ่อนแอ การกีฬาบนเวทนั้นจะแข่งขันกันไปได้อย่างไร มันก็ต้องล้ม

จิตที่สงบนี้เหมือนกัน ถ้ามันสงบขึ้นมาบ่อยๆ เข้า จิตตั้งมั่น ทำความสงบของใจคือทำให้สงบ ทำใจให้สงบเข้ามาเรื่อยๆ พอสงบเข้ามา สงบเข้ามา สงบบ่อยๆ ชำนาญในการทำ ความสงบ “ชำนาญในวสี” ผู้ที่ชำนาญในวสี สามารถเข้าออกได้ เข้าไปในความสงบ ออกมาในอารมณ์ปกติ

อารมณ์ปกติคือความสืบทอด ใช้สติปัญญาอารมณ์ ใช้สังขาร ใช้ความคิดออกมาสู่ความนอก คำพูดโดยปกติโดยออกมาสู่ความนอก แล้วย้อนกลับเข้าพยายามทำความสงบเข้ามา พอความสงบเข้าไปถึงใจนั้น พอชำนาญเข้าบ่อยๆ มันเหมือนกับเราต้องการเมื่อไหร่ก็ได้ นี่จิตตั้งมั่น

“จิตตั้งมั่น” พอจิตตั้งมั่นควรแก่การทำงาน ไม่ใช่จิตตั้งมั่นนี้เป็นผลนะ จิตตั้งมั่นนี้เรามีเหตุ มีปัจจัย มีสิ่งที่จะต้องเข้าไปชำระกิเลส พยายามทำลายฝนกรดนั้นให้เป็นฝนที่สะอาดขึ้นมา ถ้าเป็นฝนสะอาดขึ้นมามันก็หมุนเวียนไปโดยธรรมชาติของมัน วิธีการทำอย่างไรให้มันเป็นฝนสะอาดขึ้นมามีละ มันต้องใคร่ครวญ ใคร่ครวญในอะไร? ในกายกับจิต

กายของเรา ความไม่เข้าใจ ความไม่เข้าใจหมายถึงว่าหัวใจไม่เข้าใจ สิ่งที่ว่าปัญญาราคิดเข้ามาว่าต้องแตกดับเป็นธรรมดา มันเป็นสัญญา มันเป็นความจำมา มันไม่เป็นปัจจุบันที่จะกระเทือนใจได้เดี๋ยวนั้น แต่ในการค้นคว้า ในการทำจิตสงบ แล้วยกกายขึ้นวิปัสสนา มันจะเห็นความแปรปรวนเดี๋ยวนั้น ความแปรปรวนเดี๋ยวนั้นเป็นปัจจุบันธรรม ความที่แปรปรวนเดี๋ยวนั้น จิตเห็นเดี๋ยวนั้น มันจะปล่อยกันเดี๋ยวนั้น ถ้าความปล่อยกันเดี๋ยวนั้น อันนั้นถึงเป็นความจริง

จิตจะเป็นความจริงขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา แต่ถ้ายังไม่เห็นตามความเป็นจริงต้องพยายามทำบ่อยๆ เข้า หมดนคราตหมดใจ ในที่นี้เราจะหว่านข้าว ถ้าเราไม่หมดนคราตหมดใจ หนูว่ามันก็แข่งข้าวขึ้นมาได้ เวลาเราประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เราต่อสู้กับความไม่รู้ในหัวใจ สิ่งที่เกิดขึ้นในหัวใจมันจะเปลี่ยนแปลง มันพยายามจะทำให้เราไขว้เขว

สิ่งที่เป็นกิเลสณะ กิเลสมันเป็นพญามารอยู่ที่หัวใจของเรา มันเอาหัวใจของเราเป็นที่อยู่อาศัย แล้วมันก็พยายามสวณรักษาไว้ แต่เราต้องการธรรมที่มีอยู่โดยดั้งเดิม แล้วอาศัยศาสนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราเชื่อ แล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนเรามีสิ่งนั้นเข้าไปต่อสู้ เข้าไปต่อสู้บ่อยๆ เข้า ต่อสู้บ่อยๆ เข้า นั่นคือการคราดการไถ

การหมดนคราตหมดใจคือหมดวิปัสสนา ตั้งขึ้นมาดูกาย ดูกายขึ้นมาถ้าจิตตั้งมั่น ดูกาย กายจะขึ้นมาให้เห็น มันจะเห็นจริงสิ่งนั้นจริงๆ นะ สิ่งที่เกิดขึ้นมา มันจะขนพองสยองเกล้า

การเห็นกายโดยตามความเป็นจริง เห็นกายโดยตาธรรม ไม่ใช่เห็นกายแบบที่หมอเขาเห็นกันนะ หมอเขาเห็นกันเขาผ่าตัดศพ ผ่าตัดเขาผ่าแล้วผ่าเล่า เห็นด้วยตานี้ ตานี้เห็นกิเลสมันเกิดนะ ตานี้เห็นมันคิดปรุงแต่งไปโดยตามธรรมชาติ เพราะตานี้กับใจมันอยู่ห่างกันมาก ตานี้มันกระทบรูปขึ้นมา แต่ในหัวใจของเรามันคิดเบี่ยงเบนประโยชน์มันร้อยแปด มันถึงว่ามีโอกาสได้คิด

แต่ถ้าตาธรรมเห็นมันไม่เป็นอย่างนั้น ตาธรรมมันเห็นเดี๋ยวนั้น มันสะท้อนเดี๋ยวนั้น ตาธรรมคือใจ ใจนี้เป็นธรรมแล้วใจนี้เห็น พอใจนี้เห็นมันสะท้อนเดี๋ยวนั้น มันปล่อยเดี๋ยวนั้น

ความเห็นตามความเป็นจริง เราได้ยินได้ฟังมา เราก็เข้าใจว่าเรารู้แล้ว เรารู้แล้ว นั่นละความปลอมมันบอก ความปลอมมันพยายามเบี่ยงเบนประเด็นให้หัวใจนี้อยู่ในอำนาจของเขา วิปัสสนาเข้าไป ทำอยู่ตรงนั้นบ่อยๆ บ่อยๆ หมดนคราตหมดใจจนเห็นตามความเป็นจริง ถ้าเห็นตามความเป็นจริงต้องปล่อยตามความเป็นจริง ถ้าปล่อยตามความเป็นจริง ปล่อยออกไปเลย

พอปล่อยออกไปตามความเป็นจริง ใจนั้นมีความเป็นจริงส่วนหนึ่ง ส่วนที่จริงขึ้นมาใจนั้นจริงแล้ว พอใจนั้นจริงแล้ว ในเมื่อหัวใจมีความจริงอยู่แล้วส่วนหนึ่ง ความสุขอันหนึ่งเกิดขึ้น แล้วทำให้ใจดวงนั้นองอาจกล้าหาญนะ จะไม่ลังเลสงสัยในธรรมเลย...

...เป็นพระโศดบันแล้ว ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้ที่อยู่อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระโศดบัน เป็นพระโศดบันก็มีความสุขส่วนหนึ่ง

แต่ความปลอมที่ปกคลุมในใจของพระอานนท์ ความปกคลุมใจของพระอานนท์อยู่ ยังมีสิ่งนั้นปกคลุมใจอยู่ ก็ยังมีความกระทบกระทั่ง มีความสุขขึ้นมาในใจดวงนั้นถ้าเป็นธรรมดา ย้อนกลับมา ถ้าสติสัมปชัญญะพอ ย้อนกลับมาที่ตรงหัวใจนั้น จะหยุดอยู่ แต่มันก็ไหลไป เผลอไปเพราะอะไร

เพราะว่าสติสัมปชัญญะยังไม่สมบูรณ์ สติ-ปัญญา มหาสติ-มหาปัญญา แล้วก็สติปัญญา เป็นอัตโนมัติ มันจะเสริมขึ้นมาเป็นชั้นๆ ตอนๆ ขึ้นมา การประพาสปฏิบัติใจขึ้นมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป

ความปลอมของใจในใจพระอานนท์ พระอานนท์ปฏิบัติเป็นบุญกุศล คิดดูสิ อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๒๕ ปี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“ผู้ที่เป็เนอดทักกะ หมายถึงว่าเป็นพหูสูต พระอานนท์มีหลายแขนงมาก เป็นพหูสูตด้วย เป็นผู้ปฏิบัติอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเก่งที่สุด แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ต่อๆ ไปก็จะไม่มีผู้ใดอุปัฏฐากได้ดีกว่าพระอานนท์ต่อไปเลย” เท่านั้น ทำดีที่สุดได้ เท่านั้นที่อยู่อุปัฏฐาก อุปัฏฐากจนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุดไว้ในพระไตรปิฎก ชมไว้ในพระไตรปิฎกเลย

แต่เวลาความปลอมมันคลุมใจอยู่ ปกปิดใจอยู่ สิ่งที่ทำเป็นบุญกุศล เป็นบุญกุศลมาก แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว พระอานนท์นี้จะต้องสิ้นกิเลส”

ความว่า “จะสิ้นกิเลส” แล้วตัวเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดคำไหนเป็นคำนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดคำเดียวไม่มีสอง หนึ่งไม่มีสองต้องเป็นอย่างนั้นเด็ดขาด อันนี้เป็นความจริง แต่ในหัวใจเป็นความปลอม ฟังคำจริงเข้ามา ฟังสิ่งนั้นเป็นสิ่งจริงเข้ามา มันก็เอามาปลอมในหัวใจที่ยังมีความปลอมอยู่ในหัวใจนั้น หัวใจนั้นปลอมอยู่ก็ยังคิดอยู่

เวลาพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว สงฆ์จะสังคายนา ต้องการพระอานนท์ บอกพระอานนท์ไว้ตามความเป็นจริงเลยว่านิมิตพระไว้แล้ว ๔๔๘ รูป เว้นไว้ที่หนึ่ง จะนิมิตพระอานนท์ พระอานนท์ก็ยังไม่เป็นพระอรหันต์ ในสังคายนานั้นต้องพระอรหันต์ ๕๐๐ รูปสังคายนาพระธรรมวินัย เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว

แล้วก็ตัวเอง โดยพระกัสสปะบอกไว้อย่างนั้น ก็คิดว่าต้องทำให้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมาให้ได้ เพราะหน้าที่ของพระอานนท์เป็นพหูสูตร ต้องเข้ามาเพื่อจะสังคายนา ถ้าไม่ได้พระอานนท์จะเป็นไปไม่ได้ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าพระอานนท์จะต้องเป็นพระอรหันต์ที่ว่าล่วงไปแล้ว ตัวเองก็คาอยู่ คาอยู่ตรงไหน? คาอยู่คิดว่าจะทำให้ได้ ทำให้ได้ มันไปคิดคำพยากรณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คำพยากรณ์ เสียง ความคิดนึก อารมณ์เกิดขึ้น อารมณ์ที่เกิดขึ้น สิ่งทีคิดว่าพระพุทธเจ้าบอก สิ่งทีคิดกับสิ่งทีความเป็นจริง พอคิดจนสุดท้ายแล้วพยายามคืนนั้นจะเอาให้สำเร็จให้ได้ จนมันก็ไปไม่ได้ ดูความปลอมสิ ความปลอมอันละเอียดในหัวใจนะไปกันไว้ จนสลัดออก

“ขอพักสักหน่อยเหอะ” พอขอพักซักหน่อย เอนหลัง ปล่อยความปลอมนั้นออก พอปล่อยทุกอย่างออก มันเป็นความจริงขึ้นมา ในหัวใจดวงนั้นสัมผัสกับความจริง เพราะว่าสร้างสมบุญกุศลมาหลายชาติ อุบัติจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ๒๕ ปี บุญกุศลนั้นเกิด แต่บุญกุศลนั้นมีเสริมขึ้นมาก็ต้องเป็นการที่ว่าปฏิบัติขนาดที่ว่าพระอานนท์ทำขนาดนั้น

พอปล่อยทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จคืนนั้น สำเร็จเดี๋ยวนั้นเลย คือว่าพระอรหันต์ต่างๆ นั้นสำเร็จในอิริยาบถ ๔ ยืน เดิน นั่ง นอน ยกเว้นพระอานนท์ พระอานนท์จะนั่งก็ไม่ได้ ก็นั่งก้มกำลังจะนอน กำลังจะปล่อยออก สำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ก็เข้าไปสังคายนา ใจทีสำเร็จขึ้นมานั้นเป็นใจจริงๆ

ความปลอมทีปกคลุมในหัวใจ กับความจริงทีอยู่ในหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนี้สามารถทำได้ทั้งหมด เพียงแต่ว่าต้องประพฤติปฏิบัติให้ตรงกับสัจจะความจริง

ธรรมที่มีอยู่แล้ว มีอยู่โดยที่ว่างค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานไว้ เราต้องก้าวเดินตามนั้น ต้องปฏิบัติ ปฏิบัติบูชา บูชาใคร? ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติบูชาคือว่า บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถ้าปฏิบัติจริงๆ เข้าไปแล้ว มันบูชาหัวใจของเรา

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็คือหัวใจของเรานั้นละ

พูดว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์รวมลงอยู่ที่ใจดวงนั้น ใจดวงนั้นพอรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระสาวก อัครสาวกต่างๆ ความเสมอกันด้วยความบริสุทธิ์ หัวใจที่บริสุทธิ์ผุดผ่องนั้นเสมอกัน นี่ความเสมอกันด้วยความบริสุทธิ์ พุทธะเหมือนกัน ตรัสรู้ธรรมอันเดียวกัน ต้องธรรมเดียวถึงเสมอกัน

แต่ต่างกันมากในอำนาจสาสนาบารมี อำนาจสาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ พุทธวิสัย อำนาจสาสนา พุทธวิสัยเป็น อจินไตย จนเราคาดหมายไม่ได้ รู้แจ้งโลกนอกโลกในรู้ไปหมด เพียงแต่ว่าพยากรณ์คือคำพูดออกมาในพระไตรปิฎกนั้น ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นนี้พอเป็นแนวทางเท่านั้น แต่สิ่งที่มีมากกว่านั้น เพราะในพระไตรปิฎกนั้นมีเหตุผลที่ถามว่าคำสอน ธรรมมีมากขนาดไหน

“ธรรมที่มาสอนเหมือนใบไม้ในกำมือเท่านั้น”

กำมือเล็กๆ กำมือหนึ่ง ในพระไตรปิฎกที่สั่งสอนออกมา แต่ความรู้ความเห็นนั้น เหมือนกับใบไม้ในป่า ใบไม้ในป่ากับใบไม้ในกำมือต่างกันขนาดไหน แต่ขนาดใบไม้ในกำมือให้เรา ก้าวเดินตามไป เราก็พยายามปฏิบัติเข้าไปให้ถึงตรงนั้น ธรรมมันถึงจะเข้ามาถึงที่ใจ มันต้องเป็นเหตุ ธรรมฝ่ายเหตุ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามมรรคอรียสัจจ มรรคที่มันจะก้าวเดินไป มรรคในหัวใจของเรา

เราไปดูแต่มรรคในคำรับตำรา มรรคในคำรับตำรานั้นเป็นคำรับตำรา เป็นสุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา

สุดมยปัญญาศึกษามา แม้แต่ฤหัสถ์ศึกษามรรคนั้นมา การประกอบอาชีพชอบ อาชีพที่เราเป็นไป อาชีพที่เราประกอบนี้อาชีพชอบ มันก็ถูก เป็นสัมมาอาชีพะเลี้ยงชีพชอบ แต่พระภิกษุเลี้ยงอะไรชอบ

พระภิกษุ ผู้ที่ออกรบกับกิเลส กิเลสมันอยู่ที่หัวใจ เลี้ยงใจชอบ เลี้ยงใจชอบเอาอะไรเลี้ยง

อารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจ เราคิดขึ้นมา ใจกินอารมณ์เป็นอาหาร ร่างกายนี้ปากกินคำข้าวเป็นอาหาร แต่หัวใจเสวยอารมณ์ ถ้าไม่เสวยอารมณ์ มันไม่แสดงตัว เพราะเสวยอารมณ์เป็นอาหาร ถ้ากินอาหารพิษ หัวใจฟุ้งซ่าน ถ้ากินอาหารธรรม อาหารธรรม หัวใจกินวิญญูณาหาร อาหารนั้นเข้าไป นี่เลี้ยงชีพชอบ เลี้ยงหัวใจชอบ ถ้าเลี้ยงหัวใจตัวเองชอบได้ มันก็เลี้ยงชีพชอบ

พอเลี้ยงชีพชอบ ใจมันก็ตั้งขึ้นมา ตั้งมั่น

มรรคมันจะเกิด มันเกิดที่หัวใจ คนผู้ที่ประพฤติปฏิบัติในตามความเป็นจริงจะเห็นเข้ามา ความปลอมมันหมุนออกไป ถ้าความจริงหมุนเข้ามา หมุนเข้ามา มันเป็นคนละส่วนกันเด็ดขาด

“สุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา” ปัญญาที่เกิดขึ้นจากการภาวนา ปัญญาที่เกิดขึ้นจากมรรคที่มันเคลื่อนตัวออกไป มันเกิดจากใจของเรา มันเกิดจากความพยายามของเรา มันเกิดจากกรรมฝ่ายเหตุที่เราสร้างขึ้นมา กรรมฝ่ายเหตุที่ตั้งที่ว่าเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา เป็นเวทีขึ้นมา ที่กลางหัวใจ นั่นนะ มันต้องหมุนออกไปจากตรงนั้น

แล้วมันหมุนเข้ามา หมุนเข้ามา หมุนเข้ามาชำระกิเลสในหัวใจ ชำระฝนกรดนั้น ชำระสิ่งที่เป็นพิษอยู่ในหัวใจนั้นใจ หัวใจมันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา

ปฏิบัติตรง ปฏิบัติชอบ แล้วภาวนามยปัญญาจะเกิดขึ้นกับใจดวงนั้น แล้วธรรมจักรจะไม่สงสัยเลย

ธรรมจักรของโลกเขาเป็นธรรมจักร เปรียบเหมือนล้อรถ เปรียบเหมือนเกวียนสมัยพุทธกาล รถเป็นรถเกวียน ล้อรถหมุนออกไป นี่ประกาศธรรม ธรรมจักรนี้ก็ไต่เคลื่อนออกไปแล้ว อันนั้นเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานธรรมไว้ ประกาศธรรมจักรๆ ขึ้นมา อัญญาโกณฑัญญะ รู้ธรรมขึ้นมา อัญญาโกณฑัญญะฟังจากพระโอรสจากตรงๆ เข้ามา

แต่ของเรานี้ศึกษาขึ้นมา ในคำรับตำราอ่านเข้ามา อ่านเข้ามาก็จำได้เข้ามา มันก็เหมือนกัน  
สดๆ ร้อนๆ เหมือนกัน ศาสนธรรมนี้สดๆ ร้อนๆ ตั้งแต่สมัยพุทธกาลกับสมัยนี้มีเหมือนกัน  
เพียงแต่ว่าหัวใจของเรา ความเป็นใจของเรา ใจของเราจะมูมานะ ใจของเราจะจริงจังขึ้นมาขนาด  
ไหน

ความจริงเกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นปฏิบัตินะ ถ้าปฏิบัติปลอม หัวใจก็ปลอมอยู่แล้ว แล้วความ  
ปลอมก็ปกปิดความจริงอยู่ แล้วก็ปฏิบัติปลอมๆ กันไปตลอด ความปลอม สัญญาอารมณ์ปลอม  
ทุกอย่างก็ปลอม มันเข้าไม่ถึงเนื้อความจริง มันก็เลยไปชำระที่ตรงความจริงนั้นไม่ได้ เราทำความ  
ปลอมขึ้นไปมันจะไปถึงความจริงได้อย่างไร

ถ้าทำตามความเป็นจริง จริงตรงไหน

จริงเราเป็นผู้รู้จริง ปัจจัตตัง รู้จำเพาะตน ผู้ที่ชำระกิเลสขาดออกไป

อกาลโก ไม่มีกาล ไม่มีเวลา

๒,๕๐๐ ปีที่ว่าศาสนาจะหมดมรรค ผล นิพพานไปแล้ว ศาสนาหมด กาลเวลาจะมาเป็นตัว  
แปร

ไม่จริงหรอก ทุกข์ปัจจุบันนี้ก็เป็นปัจจุบันนี้ กาลเวลา ๒,๕๐๐ ปี คุณ วันคืนเราล่วงไปเร็ว  
ขนาดไหน ล่วงไปแล้วคนเกิดขึ้นมาละ ทุกข์ในหัวใจละ มันเป็นอกาลโก ไม่มีกาล กาลนั้นเป็น  
กาลที่ว่าสมมุติก้นขึ้นมา มันเป็นความปลอม

ธรรมถึงบอกว่า ไม่มีกาล ไม่มีเวลา ความจริงมันคือหัวใจทุกข์ หัวใจนั้นทุกข์ ถ้าแก้ทุกข์ที่  
หัวใจนั้นได้ ใจปลดปล่อยทุกข์ออกได้ ทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ทุกข์นี้เป็นความจริง ทุกข์นี้เกิดขึ้นมา  
ตลอดทุกๆ ดวงใจที่เกิดขึ้น

การเกิดของใจ ใจนี้ปฏิสนธิในร่างกาย เกิดออกมาก็ได้ร่างกายออกมา จับไข้ได้ป่วยก็มา  
จากร่างกาย การหิวการกระหาย ร่างกายทำ หัวใจต้องเป็นไป ในเมื่อปฏิสนธิออกมาได้กายกับใจ  
ออกมา มันก็เป็นความปลอมที่ว่ามันต้องอยู่ชั่วคราว มันมีโอกาสที่เราจะเริ่มแก้ไข

ถ้ามีวาสนานะ ถ้าเกิดขึ้นมาแล้วพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายพาเข้าวัด เข้ากับหลักที่ว่าแก้ถึงความเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมจะแก้ไขสิ่งนี้ได้จริง สิ่งที่เป็นรูปเป็นวัตถุนั้น มันก็เป็นการเลี้ยงร่างกายไปเฉยๆ ร่างกายอาศัยสิ่งนั้น ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย

นักรบของเราคือว่าปัจจัย ๔ นี่เป็นเครื่องอยู่อาศัย เครื่องอยู่อาศัยนะ ให้เป็นที่เครื่องอยู่อาศัยจริง ถ้าหัวใจนี้เป็นความปลอม เครื่องอยู่อาศัยนั้นมันจะทับหัวใจดวงนี้จมมิดไปเลย สิ่งที่เป็นเครื่องอยู่อาศัย เราอาศัยเขา แต่ถ้าหัวใจมันปลอม เครื่องอยู่อาศัยนั้นมันกลบหัวใจจนมีมิดจนเป็นความปลอมออกไป

แต่ถ้าหัวใจมันพยายามดึงตัวของมันให้ขึ้นมาเป็นอิสระของมัน เพราะสิ่งที่เป็นเครื่องอยู่อาศัย เราอาศัยไป อาศัยสิ่งนั้นมาเป็นการดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้เพื่อมีเวลา เพื่อให้จิตดวงนี้อยู่ในวันคืนล่วงไปล่วงไป ให้อยู่กับในวันคืนนั้นเพื่อประพฤติปฏิบัติ เพื่อจะรักษาปลดเปลื้องความปลอมของใจนั้นออกให้ได้

ปัจจัย ๔ อาศัยมันเฉยๆ แต่ถ้ามันไม่เข้าใจนะ มันก็ไปเกาะเกี่ยวไม่ใช่อาศัย เป็นจี๊ข้า จี๊ข้าอะไร มันสั่งได้นะ ปัจจัย ๔ สั่งให้หัวใจดวงนั้นคิดตามไป ปัจจัย ๔ จึงให้ใจดวงนั้นหมุนตามออกไป หมุนคือว่าเราคิดข้อสิ่งใด มันก็ดึงเราไป

แต่ถ้ามันทำความเข้าใจหรือว่าเราเข้าใจมัน มันพออาศัยเข้ามา ใจเป็นอิสระเข้ามา พอใจเป็นอิสระเข้ามามันก็ตั้งตัวได้ สิ่งที่ตั้งตัวได้มันต้องเห็นโทษ โทษของการคลุกเคล้า โทษของการไม่เข้าใจ ดูเวลารอวิ่งไปบนถนนสิ มันอาศัยตะไปหน่อยเดียวนะ ล้อยิ่งเร็ว อาศัยถนนไปแป๊บๆไปเลย แต่ถ้าวิ่งช้ามันจะหนืด

หัวใจของเราก็เหมือนกัน ถ้าปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย มันแค่อาศัยทรงตัวไว้เฉยๆ อาศัยทรงร่างกายนี้ไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ มันเป็นเครื่องอยู่อาศัยเท่านั้น แต่ถ้าคิด เราคิดกันเอง เราไปคิดสิ่งนั้น พอเราไปคิดสิ่งนั้น หัวใจนี้เป็นจี๊ข้า มันก็กว้านเอาความทุกข์มาให้กับใจดวงนั้น ถ้าเราเข้าใจ เราปล่อยไป มันรักษาใจของเราเข้ามาด้วย แล้วจะเข้าไปชำระสิ่งที่เป็นภายใน

“อามิส” สิ่งที่เป็นอามิส เป็นอามิสนะ อามิสมันเป็นของเป็นบุญกุศล มันส่งเสริม มันเป็นเปลือก แต่หัวใจที่เป็นจริง หัวใจที่ชำระกิเลสมันต้องเข้าถึงตรงจุดนั้น มันถึงว่าไม่เสียที่ว่าเราจะประพฤติปฏิบัติจริง

เราประพฤติปฏิบัติจริง มันต้องเข้าถึงจุดที่ว่าเป็นที่สู้รบ จุดที่เป็นสู้รบเราต้องแสวงหา เราไม่แสวงหาจุดที่เป็นสู้รบ เราไปแสวงหาสิ่งข้างนอก เพื่อจะหนุนเข้ามาให้เจอจุดที่เป็นที่สู้รบกัน นี่ความปลอดภัยในการประพฤติปฏิบัติ มันก็เลยทำให้การประพฤติปฏิบัติของเราไม่ก้าวเดินไปสมควร

“ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม”

ต้องสมควรแก่ธรรมนะ เพราะกิเลสมันเป็นเอกเทศของมันอยู่แล้ว เราปฏิบัติไป อัตตกิลมณานุโยค พยายามเต็มที่ พยายามมากเกินไป อัตตกิลมณานุโยคหมายถึงว่ากิเลสมันบังเงา บังเงาจนประพฤติปฏิบัติไปจนเลยเถิดไปนะ เลยเถิดไปจนเอาเราไปตายได้ เอาเราไปตายเลยล่ะ เอาหัวใจ มันจะเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ แล้วมันจะหมุนไปจนผิด อัตตกิลมณานุโยค กิเลสบังเงา

อย่างเช่น การพิจารณาอาหาร เห็นว่าพิจารณาอาหาร ให้เห็นโทษของมัน ปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย แก่ออยู่อาศัย พิจารณาไป พิจารณาไป พอจิตมันเข้มแข็งขึ้นมา เห็นจนอาหารนั้นเป็นสิ่งที่น่าขยะแขยง ไม่ยอมฉันข้าวก็มี ถ้าไม่ยอมฉันข้าวนี้มันต้องตาย อัตตกิลมณานุโยค เพราะข้าวนั้นมันเป็นโดยธรรมชาติของเขา มันเป็นของสุกมาใหม่ๆ มันจะเป็นของที่น่าขยะแขยงได้อย่างไร

แต่เพราะกำลังของใจ จิตนี้เป็นสมาธิ จิตนี้ตั้งมั่น พิจารณาด้วยจิตทุกวันๆ เข้าจนเห็นสิ่งนี้เป็นน่าขยะแขยง พอน่าขยะแขยง สิ่งที่น่าขยะแขยงมันไม่สามารถเอาเข้าปากได้หรอก ถ้าไม่เอาเข้าปากก็ได้ ชีวิตนี้ต้องล่วงไป เพราะตายไปหัวใจมันยังปลอมอยู่ พอหัวใจปลอมอยู่ มันก็ต้องหมุนเวียนไปตามวัฏฏะ มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา มันเปิดความจริงขึ้นมาไม่ได้

ขนาดการประพฤติปฏิบัติที่ว่าชักนำให้เป็นอัตตกิลมณานุโยค

กามสุขัลลิกานุโยคล่ะ เราทำกันลุ่มๆ คลำๆ ทำกัน ให้มันมีความสุข พอมีความสุข ความพอใจ ดิคสุข กามสุขัลลิกานุโยค ดิคสุข สุขในกามนั้น มันเป็นไปไม่ได้ ถึงเป็นการปฏิบัติปลอมไม่เข้าถึงหลักความเป็นจริง

การปฏิบัติจริง ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มัชฌิมาปฏิปทา สมควรแก่ธรรม เพราะจิตนี้ ได้ทำความสงบเข้ามา สงบถึงหัวใจดวงนั้น หัวใจดวงนั้นได้พิจารณากายหรือใจ หัวใจดวงนั้น พิจารณาหัวใจดวงนั้น วิปัสสนาไป ภาวนามยปัญญาจะเคลื่อนไป

การที่ว่าเป็นธรรมจักรกับมัชฌิมาปฏิปทา ก็มาเข้าเป็นอริยสัจ สิ่งที่เป็นอริยสัจ ทุกข์นี้โดยธรรมชาติของมัน การเกิดมามีทุกข์ การเวียนตายเวียนเกิดนี้ทุกข์ประจำใจต้องมีไปตลอด การขยับขบเมื่อยเนื้อตัวนี้ก็ทุกข์อยู่แล้ว มันมีไปโดยธรรมชาติของมัน แต่ธรรมจักรเคลื่อนเข้าไป มันจับทุกข์ตัวนั้นวิปัสสนา วิปัสสนามันเป็นเพราะอะไร

เป็นเพราะว่าใจมันเคยใจ ความเคยใจเป็นค้นหา ค้นหาความพอใจของเรา กามค้นหา ภวค้นหา วิภวค้นหา กามค้นหามันอยากให้เป็นอย่างว่ามันปรารถนา ภวค้นหาไม่ต้องการขบไป ค้นหาความทะยานอยากก็ทะยานอยากในทุกขนั้น ความไม่เข้าใจในทุกขนั้น ความไม่เข้าใจหรือ เข้าใจในทุกขนั้น คิดด้วย ปัญญาปัญญารู้ว่าอะไร

ปัญญานี้คือมรรคอริยสัจจ มรรคอริยสัจจหมุนไป มรรคหมุนไปในอริยสัจ พอหมุนไป ความมัชฌิมาปฏิปทาพอดีกัน ภาวนามยปัญญามันเกิด เกิดขึ้นมามันตัดขาด ความตัดขาดนั้นเป็น นิโรธ นิโรธความตัดขาดทั้งหมด ตัดหัวใจดวงนั้นพ้นจาก...นี่ฝนกรดโดนทำลายด้วยอย่างนี้

นิโรธคือดับหมด ดับไม่มีเหลือเชื้ออันที่เชื้ออยู่ในฝนกรดนั้น ฝนกรดนั้นก็ต้องเป็นฝนที่ว่า โดนทำลายเชื่อนั้นออก ทำลายความเป็นกรดนั้นออก ฝนนั้นต้องเป็นฝนโดยปกติของเขา ถ้าฝน โดยปกติของเขา ใจดวงนั้นพ้นออกมาจากอริยสัจ วิปัสสนากายกับใจนั้นแหละ มัชฌิมาปฏิปทาใน อริยสัจ

ขณะที่ภาวนาอยู่นี้มันจะหมุนไปโดยธรรมชาติของมัน ใจนี้อยู่ในอริยสัจนั้น เป็นไปใน อริยสัจนั้น แล้วทำความสะอาดจนออกมาจากอริยสัจนั้น ใจนี้พ้นออกมาจากอริยสัจ ต้องพ้น ออกมา พอพ้นออกมาเป็นอนุปปิธรรม เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป

มรรค ๔ ผล ๔ พ้นออกมาแล้วก็จะจริงส่วนหนึ่งๆ จนจริงทั้งหมด จนใจ ประเสริฐทั้งหมด ใจนี้พ้นออกไปทั้งหมด นี่ใจเป็นความจริง ความจริงขึ้นมาเกิดขึ้นจากความมุ

มานะของเรา เกิดขึ้นจากความจริงของเรา ๑ ต้องจริง ถ้าเราทำไม่จริง เราเป็นคนเหลวไหล เราทำไม่จริง เราเสริมขึ้นไป

เวลาน้ำขึ้น สวะในน้ำนั้นก็ลอยขึ้นมา น้ำลง สวะนั้นก็ลอยลงไป การประพฤติปฏิบัติของเรา ก็เหมือนกันนะ เราทำความดีนี้เราว่าเป็นความดี เพราะเราทำความดีเหมือนกับน้ำ เราเพิ่มน้ำขึ้นไป เพิ่มน้ำขึ้นไป ไอ้กิเลสที่อยู่ในหัวใจมันก็ขึ้นตาม คำว่า “ขึ้นตาม” คือว่าเล่ห์เหลี่ยมของความคิด ที่มันจะทำให้เราล้มเหลว เล่ห์เหลี่ยมที่มันจะทำให้เราผิดพลาด อันนี้คือสวะอยู่ในน้ำนั้น

เวลาน้ำสูงขึ้นมา สวะมันก็สูงขึ้นไปด้วย เราคิดว่าเราสูงขึ้นมาแล้วกิเลสมันจะสงบตัวลง มันจะยอมให้เราเป็นอิสระ มันเป็นไปได้อย่างไร

ถึงว่า การปฏิบัติจริงมันจริงอย่างนี้ กัดฟัน เราแพ้ววันนี้ เราต้องชนะเข้าสักวันหนึ่ง ถ้าเรากัดฟันนะ เรากัดฟันว่าในเมื่อกิเลสมันอยู่ในหัวใจของเรา เราจะชำระมันอยู่ เราพยายามปฏิบัติของเรา ขนาดไหน จนจิตเรามีความสงบบ้าง มีขึ้นมา แล้วมันทำให้ห่อหุ้มใจอยู่นี้มันเป็นเพราะอะไร

เป็นเพราะกิเลส คืออวิชชาที่มันอยู่บนน้ำนั้น เรายังทำไม่ได้ เราก็ต้องสักวันหนึ่งต้องได้ ต้องได้ ทำไปจากวันเป็นคืน ทำมานานะไป

ความอดสาเหของเรา ความอดสาเหนี้ก็เป็นความเพียร เห็นไหม ความเพียรชอบ มรรคมันมีความเพียรชอบ การงานชอบ ถ้าความเพียรเราเพียรแล้วในงานที่ไม่ชอบ ในงานที่ผิดพลาด เพียรชอบ แต่งานไม่ชอบ มันถึงว่ามรรค ๘ นี้ สิ่งที่เป็นมรรค ๘ เป็นมรรค ๘ แต่เวลาทำไปแล้วมันจะรวมเป็นหนึ่งเดียว ถึงว่ามรรคสามัคคี

ถ้ามรรคไม่สามัคคี กาวนามขบปัญญามันจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติไม่ได้ มันเอนเอียงเหมือนกับเราคิด บางอย่างเราเข้าใจ เราคิดได้ พอเราเข้าใจนี้เราพอใจ เป็นความคิดเฉยๆ เพราะมันไม่ควรแก่การงาน การงานของเราต้องการงานที่หัวใจ การงานของเรา งานในการชำระกิเลส งานอย่างอื่นมันเป็นงานผิด งานชอบและงานไม่ชอบ แล้วงานชอบหรือไม่ชอบก็ยังไม่มีความละเอียดเข้าไปเป็นขั้นๆ เข้าไป

งานชอบ ความเพียรชอบ สติชอบ หมุนหมด หมุนเข้าไปหมด หมุนเข้าไปหมด มันรวมตัวกันเป็นหนึ่ง ถึงว่ามรรคสามัคคี มรรครวมตัว พอมรรครวมตัวนี้พลังงานมันเกิด มันชำระกิเลส

โดยธรรมชาติของมันเลย เพราะว่าสิ่งที่มันจะเกิดขึ้นมาได้ เพราะมันมีเหตุมีผลอยู่แล้ว มันพิจารณาภายในใจอยู่แล้ว มันถึงหมุนไป เพราะงานที่มันชอบมันหมุนไปอยู่แล้ว

ความที่งานมันซ้ำของขึ้นเรื่อย ความซ้ำของที่ว่ามันคราดหมั่นไถอยู่บ่อยๆ เข้า ความหมั่นคราดหมั่นไถที่ลงไปที่ดินนั้น ดินนั้นก็สะอาดขึ้นมา สะอาดขึ้นมา หว่านลงไปพืชเกิด จิตดวงนี้ก็เหมือนกัน ข้าวที่งอกออกมา เวลาข้าวเมล็ดนั้นลงไปในหม้อ ข้าวนั้นสุกขึ้นมา ข้าวที่งอกออกมาตกลงไปในดิน ข้าวนั้นก็เกิดขึ้นมาใหม่ ถ้ามีดิน มีเมล็ดข้าวนั้น อากาศ น้ำพอดึง งอกขึ้นใหม่

จิตนี้ก็เหมือนกัน จิตนี้ถ้าเราหมั่นคราดหมั่นไถขึ้นมา จนเห็นความสะอาดเราเก็บได้ทั้งหมดนะ แล้วเราใช้ตะขธรรม ตะขธรรมคือไฟ ไฟที่แผดเผากิเลสนั้นจนสุกหมดเลย จิตนี้สุก จิตนี้เป็นผู้ที่ทว่าพ้นออกมาจาก...ความดิบคือความปลอม ความสุกคือความจริง ใจนี้สุกแล้ว ใจนี้เป็นใจจริงๆ ไม่มีเกิดอีก นี่ความจริงในใจเรา

ศาสนานี้ประเสริฐมาก สอนถึงการดับทุกข์นะ ดับทุกข์จริงๆ ดับทุกข์แล้วเป็นความสุข ความสุขก็เป็นความสุขจริงๆ สุขของเราในโลกเราสุขในเวทนา เขาเรียกสุขเวทนา ความพอใจของใจนี้เป็นความสุข ทุกขเวทนา สุขเวทนา เห็นไหม มันเป็นเวทนา มันเป็นอารมณ์ของใจ มันเป็นขั้น มันไม่ใช่เนื้อของใจ มันไม่เข้าถึงความสุขจริงหรอก

แต่ความสุขอันนั้นไม่ใช่ความสุขในเวทนา มันอึดเต็มของมัน มันพอของมัน ความพอของใจดวงนั้น ใจที่จริงมันอึดเต็ม มันไม่พ่อง ใจของเรามันมีดวงใจอยู่ โคนความปลอม ความปลอมก็เหมือนกับจิตของเราเหมือนกับน้ำในขวด อากาศครึ่งหนึ่ง น้ำครึ่งหนึ่ง น้ำนั้นคือจิตจริง ความปลอมคืออากาศที่มันอยู่ในขวดนั้น เขย่ามันก็ดังโครมครามๆ

แต่เราไล่ความปลอมในอากาศในขวดนั้นออกให้หมด มันเป็นน้ำเต็มขวด น้ำที่เต็มขวด หัวใจที่เต็มอยู่นี้เป็นความสุขล้วนๆ ไม่ใช่ความสุขโดยเขย่าขวดให้เสียงดังโครมครามๆ เราก็พอใจ พอจิตมันออกมันก้าวไปข้างนอกมันก็พอใจตามอารมณ์นั้น ความปลอมนั้นมันทำให้เราพอใจ แต่ความเต็มของใจแล้วอึดเต็ม อึดเต็มแล้วมันก็เหมือนกับว่าน้ำที่สะอาดไหลลงมาจากชายคา จนเป็นจุดเป็นต่อมขึ้นมา มันก็แตกสลายเป็นธรรมดา

ความคิดที่มันเกิดขึ้นมาโดยที่มันมีความคิดเดิมอยู่แต่มันสะอาดแล้ว มันก็ลือไปกับโลกไปเฉยๆ ลือไปกับโลกเขาความรู้ของเขาไป มันไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับเขาจนให้อาแบกความทุกข์เอาเข้าไปในใจ ขณะที่ลือนั้นรับรู้ละ ผิดถูก ชั่วดีรู้หมดเลย รู้เพื่อลือด้วยความเป็นจริง แต่ถ้าจะเอาเข้ามาในหัวใจ มันเข้ามาไม่ได้อยู่แล้ว เพราะชั้นรักกับใจมันขาดกันโดยธรรมชาติ มันขาดกันโดยความเป็นจริงเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา มันสืบทอดไม่ได้ มันสืบทอดจากเป็นพญามารเข้ามาไม่ได้ แต่มันใช้โดยเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติของใจที่หมุนไป

ถึงว่า น้ำนี้ถึงเป็นน้ำสะอาด ตกลงมาจากเขาแล้วก็เป็นจุดเป็นต่อม กับของปลอมดั้งเดิมที่น้ำนี้เป็นน้ำเป็นฝนกรด ตกมาในจีหุมูราชีหามาแห้ง มันก็มีกลิ่นเหม็นไปให้เป็นทุกข์เป็นร้อนไป หัวใจเราเทียบเข้ามาตรงนี้

ถ้าเราเทียบเข้ามาในใจของเรา มันก็เกิดกำลังใจขึ้นมา กำลังใจ ถ้าไม่มีกำลังใจ จะอะไรก้าวเดิน หัวใจนี้ถ้าเข้มแข็งนะ หัวใจนี้จะก้าวเดินได้ ถ้าหัวใจนี้อ่อนแอละ งานการทำไมได้ แม้แต่จะทรงตัวเดินไปมันยังขาอ่อน ยังทรงตัวเดินไปไม่ได้ นี่ความปลอมเป็นโทษอย่างนั้น เป็นโทษให้เรายอมจำนนกับความปลอมอยู่อย่างเดิม แล้วก็เกิดตาย เกิดตายไปพบกับความทุกข์ไปไม่มีวันที่สิ้นสุด

แต่เพราะหัวใจเรามีความตั้งมั่น เราตั้งใจของเราจะทำความจริงขึ้นมาให้ได้ ใจมันมีอยู่แล้ว ความรู้สึกในหัวใจมีอยู่แล้ว ความทุกข์มีอยู่แล้ว ถ้าทำความจริงขึ้นมาในหัวใจนั้น หัวใจนี้พ้นจากทุกข์ พ้นจากทุกข์ในศาสนาพุทธที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปแล้ว แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม วางธรรมไว้ให้เราดำเนินตาม

เราเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนา เกิดมาเป็นชาวพุทธ พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนากำลังเจริญรุ่งเรืองในกึ่งพุทธกาล

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ในพระไตรปิฎกว่า ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก ใครเกิดทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติ เชื่อมั่นในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปฏิบัติง่าย เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้จะรู้จริง รู้นิสัย ชี้นำนะ ให้ทำอย่างนั้นๆ แล้วทำไปนะ จะได้ถึงหลักความเป็นจริง

แล้วถึงพุทธกาล ว่าศาสนาจะเจริญอีกครั้งหนึ่ง

เราไม่ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราทำของเรา เราไม่รู้ว่ามีจิตนิสัยอย่างไร จะทำอย่างไรให้ตรงกับจิตนิสัยของเรา เราถึงว่าเราเสียโอกาสตรงนี้ แต่การเสียโอกาสตรงนี้ เรายังมีโอกาสดังอื่นมาทดแทนได้ในความเข้มแข็งของใจนั้น

ในการประพฤติปฏิบัติไป สิ่งใดที่ทำแล้วมันมีช่องทาง สิ่งนั้นเป็นโอกาส กำหนดพุทธโพุทธ แล้วว่าง ว่างหมายถึงว่ามันปลอดโปร่ง ทำงาน หรือกำหนดอะไรก็ได้แล้วแต่ มันง่าย ถ้าไม่ง่ายเราก็เปลี่ยนไป เปลี่ยนนะ เปลี่ยนเพื่อหาช่องทางให้ถูกกับจิตนิสัย

จิตนิสัยของเรา กินอาหารเราจะต้องให้ถูกปากเรา มันพอใจเรา เรากินอาหาร ถ้าถูกปากก็กินได้มาก เหมือนกัน เราพยายามให้ถูกจิต ใจมันก็จะเข้าสมาธิ เข้าความสงบได้ง่าย ความสงบของใจเกิดขึ้นมานั้นเพราะว่าเราทำได้ความจริงของเรา ๑ แล้วมันถูกกับจิตนิสัย ถ้าไม่ถูกกับจิตนิสัย มันก็ทำไปๆ ความเป็นผลขึ้นมา มันจะได้ผลเป็นผลน้อย เป็นผลน้อยก็ทำให้เราท้อถอยด้วย ถ้าเราท้อถอยไป เราก็ไม่มีแก่นใจนะ

ใจอยู่กับเรา ความจริงทุกอย่างอยู่กับเรา ชีวิตนี้อยู่ในกำมือของเรา เราจะเอาชีวิตนี้ของเรา ก้าวเดินไปทางไหน ก้าวเดินไปถึงที่สุดให้ใจนี้เป็นความจริงขึ้นมา ประเสริฐสุด แล้วจะปล่อยวางโลกนี้ไว้ตามความเป็นจริงนะ

๑. ฟังตนเองได้

แล้ว ๒. จะเป็นที่พักของหมู่คณะ เป็นที่พักของโลกเขาไป

ถ้าหัวใจดวงนั้นยังเป็นที่พักของตัวเองไม่ได้ หมู่คณะมานานก็เป็นภาระรุงรังกันไป ภาระรุงรังตรงไหน เพราะตัวเองก็มีทุกข์ในหัวใจ ตัวเองก็ยังล้งเลซงสัย ตัวเองก็มีความทุกข์ในใจ แล้วหมู่คณะมา คนเริ่มมาก็มาพึ่งพาอาศัยกัน ความพึ่งพาอาศัยนั้น เป็นภาระแบกหาม ก็เป็นเรื่องที่วุ่นวายหนักหัวใจไป ถ้าฟังตนเองได้ เป็นความสุขของเรา ๑ เราฟังตนเองได้ เราเข้าใจตัวเองทั้งหมดแล้วยังเป็นที่พักของเขา นี่มันถึงว่ามันเป็นประโยชน์ในศาสนา

เราเกิดมาในศาสนาพุทธ พบพระพุทธศาสนา แล้วเราทำของเราได้สมความเป็นจริง พอสมกับความเป็นจริงมันก็เป็น เป็นที่จริงโลงศาสนาว่าเหมือนกับเอาสิ่งที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรมให้หัวใจของเราประจักษ์ก่อน ๑

ให้หัวใจเราประจักษ์เห็นตามความเป็นจริงเลย ๑

แล้วยังเผยแผ่ออกไป ให้ธรรมนี้ไต่กว้างออกไป

คุณคัมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ พอตระรู้แล้ว สอนพระมาได้ ๖๐ องค์ พระยสะ พระปัญจวัคคีย์ แล้วก็เพื่อนพระยสะ แล้วออกเลยนะ เผยแผ่ศาสนา

“เธอจงไปโดยไม่ช้าทางกัน เพราะว่าโลกกำลังเร่าร้อน”

ขนาดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าโลกนี้กำลังเร่าร้อนนะ

“หัวใจทุกดวงมันเร่าร้อนอยู่ เธอจงไปดับไฟของโลก เผยแผ่ธรรมไปให้หัวใจของเขาได้มีธรรมเป็นเครื่องสัมผัส เธออย่าไปในทางเดียวกันนะ ให้แยกไปคนละทาง” แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไปอีกเส้นทางหนึ่งเพื่อไปเผยแผ่ธรรม เอน้ำดับไฟในหัวใจของสัตว์โลก

เราเป็นสัตว์โลก แล้วเราเข้ามาพบพระพุทธศาสนา เราเจอธรรม เราควรจะได้ตั้งนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นห่วงมากนะ พระเมตตานี้ห่วงโลก อยากรู้สัตว์ชนสัตว์ออกไปทั้งหมด อยากรู้สัตว์ชนสัตว์ไป แต่รู้ไปไม่ได้ ชนไปไม่ได้ทั้งหมด เพราะว่าอะไร

เพราะมันต้องประพฤติกปฏิบัติเอา ต้องทำความเป็นจริง จริงแล้วมันถึงจะเป็นในหัวใจดวงนั้นก้าวเดินตามทัน พอก้าวเดินตามทัน มันก็สิ้นสุดกับใจดวงนั้น เหวี่ยง

**เพิ่มเติมท้ายกัณฑ์**

“ความปลอม” คือหัวใจ คือสิ่งที่ปกปิดใจ กิเลสคือความปลอม ความปลอมคือกิเลสที่พาเกิดพาดาย

“ความจริง” ความจริงแท้กับเชื่อของความจริงคือหัวใจมีอยู่ แต่ถ้าเป็นความจริงโดยบริสุทธิ์ ก็ต้องเพิกความปลอมนั้นออก ความปลอมนั้นถึงปกปิดใจ ปกปิดใจตั้งแต่พาทเกิด เป็น

อวิชชาพาเกิด สิ่งที่เราเกิดนั้นเป็นความปลอม เกิดมาปกปิดมาพร้อมมามากตลอด พร้อมกับความปกปิดนั้นไป พร้อมกับใส่ให้เข้าสู่ความทุกข์ไปตลอด นั้นเป็นความปลอม

แม้แต่การประพฤติปฏิบัติ จะสร้างตนให้เข้าถึงความจริง ก็เป็นความทุกข์บวกรวกรเข้าไปอีก เพราะเป็นความทุกข์ที่จะชำระทุกข์นั้นออกจากใจ

ทุกข์นี้เป็นอริยสัจอยู่แล้วโดยดั้งเดิมเพราะเขาก็เป็นทุกข์อยู่ การค้นคว้าเพื่อเอาความทุกข์เข้าไปเสริมสมเข้าไปในความทุกข์นั้นถึงเป็นอริยสัจ สิ่งที่เป็นอริยสัจถึงเป็นความทุกข์ที่เพิ่มขึ้นไป แต่ก็เพื่อจะเข้าไปถึงหาความจริงอันนั้น ความจริงในหัวใจ ให้หัวใจนั้นพ้นเป็นอิสระขึ้นมา

ความปลอมนั้นคือความปลอมโดยอวิชชา ความจริงนั้นคืออวิชชา อวิชชาจะระณะสัมปັນโน อวิชชาเกิดขึ้น กิเลสต้องดับไปหมดทั้งหัวใจ กิเลสดับลงจากใจ ใจนั้นถึงเป็นความจริงโดยเนื้อหาสาระ โดยความจริงของใจดวงนั้น

ถ้าใจดวงนั้นยังเข้าไม่ถึง มันมีความปลอม แต่ความปลอมก็จางลงๆ ออกไป จางลงตั้งแต่ความปลอมทั้งหัวใจจนเหลือความปลอม ๓ ส่วน ๒ ส่วน ส่วนเดียว จนถึงกับเพิกออกไปเป็นความจริง ความจริงในใจนั้นเป็นจริงของจริง ใจก็มีอยู่ แต่เพราะโดนสิ่งจอมปลอมปกปิดอยู่ นั้นการเพิกออกไปจากใจนั้นถึงเป็นการทำได้

สิ่งที่ทำได้ แล้วเราเป็นผู้ที่กระทำด้วย แล้วใจของเราเป็นผู้รับผลด้วย ถึงเป็นสิ่งที่จริงในหัวใจ เป็นการประพฤติปฏิบัติ เพราะเราเชื่อพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนถึงการประพฤติปฏิบัติ สอนถึงใจ ใจนี้เป็นสิ่งสำคัญ ใจนี้เป็นเครื่องสัมผัสกับธรรม แล้วสัมผัสจากธรรมฝ่ายเหตุ ธรรมฝ่ายผลเป็นขั้นๆ เข้าไปจนถึงหมดสิ้น

ความหมดสิ้นจากกิเลสนั้นถึงเป็นความจริงแท้ ความจริงแท้จากใจผู้ที่ประสบ ใจที่ประสบถึงเป็นใจที่ประเสริฐ ใจที่ประเสริฐใน ๓ โลกธาตุกราบไหว้ใจดวงนั้น ใจดวงนั้นถึงเป็นที่พึ่งของสัตว์โลกด้วย เป็นที่พึ่งของตนเองด้วย ใจดวงนั้นประเสริฐ ประเสริฐเพราะเราประพฤติปฏิบัติขึ้นไป ประเสริฐเพราะเราเข้าหาความจริงแล้วเจอความจริง ไม่ใช่ประเสริฐขึ้นมาลอยๆ...(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านั้น)